

aplinkos reiškinių savybes, ieškoti priežasties bei pasekmės ryšio, pasakoti, kas vyksta ar vyko aplink vaiką.

3. Skatinkite atžalą vartoti mandagumo žodelius.

4. Kartu deklamuokite eilėraštkus, leiskite jam užbaigti žinomą pasaką. Kartu žiūrėkite vaikiškus filmukus, komentuokite, kas ir kodėl įvyko. Jo klauskite, ką pats matė, girdėjo.

5. Žaiskite įvairius kalbinės klausos žaidimus. Prašykite, kad iš Jūsų įgarsinimo atspėtų gyvūnus, paukščius. Kas loja – au au? O kas gieda – kakariekūūūū? Kas riaumoja – rrrrrr?

6. Interneto platybėse galite rasti aplinkos daiktų garsus, prašykite juos įvardinti, atkartoti.

7. Duokite vaikui nedidelių darbėlių jo pirštukams. Siūlykite verti dideles sagas, segti segtuką ant virvelės, minkyti plastiliną, varstyti karolius, spalvinti, lankstyti, sudėti figūras į vietas. Gerai išlavėjusi smulkioji motorika turi įtakos ir kalbos raidai, kadangi galvoje smegenų centrai, atsakingi už kalbą ir motoriką yra šalia.

8. Skaitykite vaiko amžių atitinkančias pasakas, eilėraštkius, dainuokite lopšines.

9. Kalbėkite su vaiku, t.y. klauskite tiesiogiai jo paties. Pvz., Augustas nori sulčių? Augustai, ar tu nori sulčių?

10. Žaiskite kartu atminties žaidimus. Apibūdinkite gyvūnus, daiktus, o vaikas turi įvardinti, apie ką kalbama. Pvz., aš esu naminis gyvūnas. Mėgstu garsiai loti. Man patinka graužti kauliukus ir eiti pasivaikščioti. (Šuo)

11. Vaiko žodyną ir kalbos galimybes plečia kelionės, išvykos. Vežkitės vaiką kad ir į trumpas išvykas, tačiau grįždami aptarkite, kur buvote ką matėte, patyrėte, kas paliko įspūdį, kas nepatiko, kodėl.

12. Leiskite vaikui kuo daugiau patirti savo „kailiu“. Mokymasis per patirtį gerokai įdomesnis nei tik žodinės ar vaizdinės informacijos perdavimas.

13. Su trejų metų vaiku jau įmanoma kalbėtis kaip su suaugusiuoju. Kalbėkite apie būsimus, įvykius Jūsų šeimos gyvenime, tarkitės su juo įvairiais klausimais, leiskite rinktis.

14. Raskite laiko bei noro atsakyti į vaiko klausimus.

15. Išmaniąsias technologijas naudokite pagal paskirtį (ugdymui) ir su saiku. Jos gali tapti puikia motyvacinė priemone.

Jeigu kyla klausimų dėl vaiko kalbos raidos galite kreiptis į šeimos gydytoją dėl siuntimo pas poliklinikos logopedą, dėl siuntimo pas vaikų raidos specialistus Vaiko raidos centre. Taip pat galite konsultuotis su švietimo pagalbos specialistais ugdymo įstaigoje.

Parengė logopedė Vaiva Kaščikaitė pagal L. Paulauskienės (2016), L. Razgevičienės (2016), V. Grigaitienės (2013) straipsnius.

Lopšelis-darželis
Draugystė

ANKSTYVOJO AMŽIAUS VAIKŲ KALBA. KAIP LAVINTI VAIKO KALBĄ?

Panevėžys, 2024 m.

Kalba yra svarbiausias žmogaus komunikacinis gebėjimas. Jos dėka mes apsieikiame informacija, išreiškiame savo norus, poreikius (pvz., šaltis, karštis, skausmas ir pan.), mintis, jausmus. Tai yra įrankis, kurio dėka mes galime pasiekti savitarpio supratimą.

Vaikai nuo pirmųjų gyvenimo minučių girdi aplink esančių žmonių kalbą, todėl įvairių autorių nuomone, itin svarbu ne tik kuo daugiau kalbėtis, tačiau kalbėti su vaiku taisyklinga kalba. Vaikas mokosi iš to, ką girdi – pamėgdžiodamas garsus, tariamus jį supančių suaugusiųjų.

Mokslininkai, pedagogai, švietimo pagalbos specialistai kalbos pradžios tašku laiko pirmuosius kūdikio riksmus, kuriais jis išreiškia pagrindinius savo poreikius. Ankstyvajame amžiuje visus svarbiausius įgūdžius vaikams padeda formuoti tėvai bei artimieji. Daugiausiai laiko su vaiku praleidžiantis vyresnysis būna pavyzdžiu, kaip tarti žodžius. Kalbos formavimui įtakos turi ir kiek daug su vaiku bendrauja suaugusieji.

Trumpai apie kalbos pradžią...

Dviejų mėnesių kūdikis jau ima leisti garsus, kurie vadinami gūgavimu, agavimu, vogravimu. Dažniausiai tai nevalingi ir pavieniai garsai. Šio amžiaus kūdikis jau ima šypsotis ir išskiria žmogų iš aplinkos.

Apie trečiąjį mėnesį mažylis ima reaguoti į garsą, pasukdamas galvą į tą pusę, iš kurios sklido garsas.

Ketvirtą mėnesį vaikai ima guguoti. Geba atsilipti į suaugusiojo kalbinimą, pažįsta artimųjų balsus.

Penktąjį mėnesį prasideda čiauškėjimo laikas, kai mažylis pradeda žaisti savo paties tariamais garsais.

Maždaug nuo 7 mėnesio vaikas suvokia bei pradeda mėgdžioti jį supančius žmones.

7-9 mėnesį taria daugiausiai garsų. Tuomet šiek tiek laiko būna tylesni, o jau 10-12 mėnesiais pradeda mokintis tarti pirmuosius prasmingus žodžius.

Pusantrų-dviejų metų vaikutis aktyviau ima domėtis kalba, žodžiais, daugiau klausinėja „Kas čia?“. Apie antruosius metus ima kalbėti dviejų žodžių nepilnais, paprastais sakiniukais. Jo žodyną sudaro apie 300 žodžių.

2-3 metų vaiko sakiniai tampa sudėtingesni, pradeda klausinėti, keisti kalbos intonaciją, tačiau kalba gramatiškai nėra taisyklinga. Sakinukus sudaro maždaug 2-4 žodžiai. Šiame amžiuje būdingas fiziologinis šveplavimas t.y. sudėtingesnių garsų keitimas paprastesniais, lengviau ištariamais garsais.

3 metų vaiko žodyną sudaro jau 1000-1500 žodžių. Dar kiek daugiau supranta nei pats vartoja. Pradeda dominuoti skirtingos kalbos dalys, nors daugiausiai vartoja daiktavardžių ir veiksmažodžių. Būdvardžiai vartojami rečiau.

Kalbos raidos skatinimas (1-2 metai)

1. Kalbėkite mažyliui apie artimiausios aplinkos daiktus, reiškinius, santykius. Tą patį dalyką nusakykite kuo įvairesniais žodžiais.

2. Skatinkite, prašykite pavadinti matomus daiktus, įvykius pagal suaugusiojo pavyzdį.

3. Įvardinkite kūno dalis. Skatinkite vaiko klausinėjimą. Raiškiai deklamuokite, pasakokite trumpus tekstus.

4. Atkreipkite dėmesį, kuo vaikas domisi, į ką žiūri, ko klausia, ką nori pasakyti. Įgarsinkite jo mintis, veiksmus žodžiais.

5. Pratinkite mažylį kartoti dainelių, eilėraščių, žaidinimų, pasakėlių tekstų garsus, žodžius, frazes. Sudarykite galimybes žodžius palydėti veiksmu (šokti, ploti, šokinėti).

6. Pateikite jam nesudėtingus žodinius nurodymus, kuriuos vaikas turi atlikti (Pvz., Paduok man obuolį).

7. Kadangi mažyliai mokosi mėgdžiojimo būdu, stenkitės kalbėti taisyklingai. Artėjant prie antrųjų metų pamažu atsisakykite „vaikiškų“ žodžių vartojimo.

8. Palaikykite akių kontaktą kalbėdami su savo atžala.

9. Ugdykite vaiko kalbinę klausą, mokydamiesi gyvūnų skleidžiamų garsų pamėgdžiojimų.

10. Ugdykite meilę knygoms. Vartykite knygeles, ieškokite spalvų, skirtingų ir vienodų daiktų, skaitykite kartu pagal paveikslėlius ir pan.

Kalbos raidos skatinimas (2-3 metai)

1. Skaitykite ir pasakokite apie kitus vaikus, artimiausios aplinkos gyvūnus, vaikiškas televizijos laidas, siekite jas su vaikučio asmenine patirtimi.

2. Kalbėdami su vaiku kelkite klausimus *Kodėl? Kaip? Kur? Koks/Kokia?* Bandykite nustatyti